

DATUM	1-11-2016
AAN	Commissie MME
VAN	M. Pennarts-Pouw
DOORKIESNUMMER	3500
ONDERWERP	Handhaving energiebesparing bij bedrijven

1. Aanleiding

Bij de behandeling van de Energieagenda is gevraagd naar de wijze waarop de provincie Utrecht invulling geeft aan de handhaving van de energie-eisen van bedrijven die onder bevoegd gezag vallen van de provincie. Tevens welke invulling de provincie geeft aan toezicht en advies aan bedrijven in de provincie. In deze memo lichten we toe op welke wijze we als provincie invulling geven aan zowel de rol van bevoegd gezag als een meer stimulerende rol ten aanzien van energiebesparing door bedrijven binnen de provincie.

2. Wettelijk kader en landelijke afspraken

Toezicht op de wettelijke energiebesparingsverplichtingen voor bedrijven, vindt plaats op basis van de Wet milieubeheer (Wm), verder uitgewerkt in artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit houdt in dat bedrijven verplicht zijn energiebesparende maatregelen te nemen die in vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Als handreiking bij deze verplichting zijn erkende maatregelenlijsten opgesteld om zowel bedrijven als toezichthouders duidelijkheid te verschaffen welke maatregelen ten minste dienen te worden genomen. Door actief toezicht en handhaving op het naleefgedrag van ondernemers met betrekking tot artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit kan het bevoegd gezag een bijdrage leveren aan energie-efficiëntieverbetere bij bedrijven. In 2012 stelde de Europese Commissie de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED) vast. De richtlijn vermeldt de Europese doelstelling van een 20% lagere Europees energieverbruik in 2020. Het bevat zowel verplichtingen voor lidstaten als bedrijven. Sinds juli 2015 is de tijdelijke regeling implementatie energie-efficiëntie richtlijn (EED-regeling) van kracht. Deze regeling verplicht organisaties met meer dan 250 FTE of een jaaromzet van meer dan €50 miljoen voor 5 december 2015 een energiescan uit te voeren. Landelijk is uitstel gegeven tot 1 juni 2016. Doel van de scan is systematisch informatie te verzamelen over het actuele energieverbruik van bedrijven om zo meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden om het energieverbruik te verminderen. De bedrijven die nog geen energiescan hebben laten uitvoeren, zijn door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aangeschreven in 2016 of zullen door het bevoegd gezag hier alsnog op gewezen worden.

Ongeveer 70 bedrijven in de provincie hebben zich aangesloten bij de Meerjarenafspraken energiebesparing (MJA). Deze bedrijven hebben beloofd om tussen 2015 en 2020 30% energie te besparen. De RUD Utrecht monitort voor ons of de provinciale MJA-bedrijven voldoen aan de gemaakte afspraken en zullen daar waar nodig bijsturen. Van de 14 BRZO bedrijven is er geen bedrijf aangesloten bij de MJA.

3. Huidige inzet toezicht en handhaving

De provincie is als bevoegd gezag verantwoordelijk voor 14 BRZO/RIE bedrijven en 56 overige bedrijven. De vergunningverlening- en toezicht- en handhavingstaken worden in mandaat uitgevoerd door de Omgevingsdienst NZKG (ODNZKG) en de RUD Utrecht. Energiebesparing is een onderdeel van de integrale reguliere controles bij de bedrijven op grond van de WM. De ontwikkeling van het taakveld leidt tot actiever toezicht en handhaving van de eisen ten aanzien van energiebesparing. Daarnaast worden in de Omgevingsvergunning voorschriften opgenomen t.a.v. energie.

In het Jaarlijks Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (JUP) en de dienstverleningsovereenkomsten van de provincie met de RUD Utrecht en Omgevingsdienst NZKG heeft energie al enige extra

aandacht gekregen. Handhaving bij BASF heeft geleid tot het opstellen en implementeren van een meetplan energie waardoor er nauwkeurig inzicht gaat ontstaan op de mogelijkheden voor energiebesparing.

De RUD Utrecht heeft het afgelopen jaar een eenmalige subsidie van het ministerie van Infrastructuur & Milieu gekregen om de effectiviteit van het toezicht rondom energiebesparing te verbeteren. De subsidie is onder andere bedoeld om handhavers en experts (van RUD en wanneer gewenst ook medewerkers van deelnemers) op te leiden en te trainen o.a. middels pilotbezoeken. Met de opgedane kennis over de beproefde energiebesparende maatregelen kunnen de toezichthouders bedrijven en instellingen in het werkgebied begeleiden/adviseren bij de reductieopgave die ze hebben afgesloten met het rijk in het energieakkoord.

Effectiviteit van de inzet

Hoewel de energiebesparende maatregelen op termijn een kostenbesparing voor bedrijven opleveren, heeft de praktijk uitgewezen dat naleving van de verplichting geen vanzelfsprekendheid is. Energiebesparing wordt in algemene zin niet beschouwd als 'core business' en een groot deel van de bedrijven komt dan ook niet uit eigen initiatief in beweging. Toezicht en handhaving biedt hier zowel de stimulering als destok achter de deur die nodig is om de omslag in te zetten.

In algemene zin wordt de energiebesparingspotentie bij bedrijven als groot ingeschat, indien de wettelijke eis goed wordt nageleefd en de bedrijven daadwerkelijk energiebesparende maatregelen nemen. Het ontbreekt op dit moment echter aan kwantitatieve gegevens over de cijfers van de feitelijke te realiseren energiebesparing bij de provinciale bedrijven. De effectiviteit van de inzet is daarom niet te kwantificeren.¹

Het beeld is dat met name bij die branches waar de controles minder zijn qua frequentie een groot energiebesparingspotentieel is te behalen. Gedacht kan worden aan kantoren, zorginstellingen en bijv. sportaccommodaties. Deze bedrijven vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de provincie; de bevoegd gezag-rol ligt bij gemeenten.

4. Versterkte inzet vanuit een hogere ambitie

a) Energieagenda provincie Utrecht en Uitvoeringsprogramma 2017 (JUP)

In PS van september is de Energieagenda provincie Utrecht besproken. In de energieagenda van de provincie zijn ook de VTH taken opgenomen. Hiermee is een helder kader geschetst voor uitvoering van de VTH taken vanuit de Wet Milieubeheer, de EED en de overige energieafspraken, zoals bijv. MJA.

De uitvoering van de EED is een speerpunt in het toezicht. Bedrijven die verzuimen om na 1 juni 2016 een energie-audit op te stellen, worden aangesproken op de auditverplichting. De toezichthouders van de RUD en de ODRU zijn geschoold om bedrijven te attenderen en adviseren over energiebesparingsmaatregelen en de mogelijkheden om daar nader advies op in te winnen. Naast het bevoegd gezag voor de Wabo-vergunning voor bedrijven, is de provincie ook bevoegd gezag voor open WKO-systemen in het kader van de Waterwet. Open WKO-systemen zijn systemen voor warmte/koudeopslag waarbij water wordt onttrokken uit de bodem en, na het onttrekken van warmte of koude, op een andere plek weer wordt geïnfiltrerd. WKO is een belangrijke maatregel om tot de gewenste energiebesparing te komen. Bij vergunningverlening voor WKO-systemen wordt meer dan voorheen aandacht besteed aan de energetische aspecten. Zo voert de RUD Utrecht namens de provincie ook de VTH taken voor warmte-koude-opslagsystemen (WKO) uit, waarbij in opdracht van de provincie extra aandacht wordt gegeven aan het verbeteren van de energetische prestatie van zowel nieuwe als bestaande systemen. Dit is ook onderdeel van de Utrechtse Bodemenergie Agenda, die provincie en gemeente Utrecht op 28 oktober jl. hebben afgesloten. Ter uitvoering zullen onder meer een gemeentelijke toezichthouder milieu en een provinciale toezichthouder Waterwet gezamenlijk toezicht houden bij bedrijven met een WKO-systeem.

In het JUP van 2017 worden fors meer uren gereserveerd voor de toezichttaken energie en de afhandeling van de EED rapporten. Met deze inzet kan energiehandhaving stevig worden opgepakt. Ook zal gekeken worden of actief de vergunningvoorschriften met betrekking tot energie kunnen worden aangescherpt.

Daarnaast is onlangs bekend gemaakt dat er landelijk ca. 20 fte extra wordt ingezet voor een intensivering van de energiehandhaving. Een deel van deze inzet komt ten goede aan de energiehandhaving in de provincie Utrecht (zowel bij de RUD als bij de ODRU).

De geldende handhavingstrategie zal worden ingezet voor de verplichte energiemaatregelen bij bedrijven.

¹ Ervaring bij een project in Den Bosch laat zien dat een energiebesparing van ca. 7% bereikt is. In dit project was dat vergelijkbaar met de energieopbrengst van ca. 5 windmolens.

b) *Samenwerkingsprogramma VTH*²

In het vastgestelde Samenwerkingsprogramma VTH is energie benoemd als een van de samenwerkingsprojecten. Samenwerking versterkt de efficiëntie en effectiviteit van ieders inspanning. Om beter invulling te geven aan de samenwerking op dit gebied is het Platform Energie opgericht. Hierin delen de deskundigen van de provincie, RUD, ODRU en gemeenten hun kennis en werken ze aan een betere uitvoering van de energietaken bij vergunningverlening en toezicht en handhaving. De RUD heeft recent een subsidieaanvraag ingediend bij het Rijk om op het gebied van energietoezicht bij grote kantoren, grote sportinrichtingen en onderwijsinstellingen stappen te zetten. Deze branches zijn relevant voor energiebesparing en krijgen niet vaak een milieucontrole omdat er vaak sprake is van een lager milieurisico.

De RUD Utrecht wil een actieve rol spelen bij het analyseren van de energiescan en het adviseren van bedrijven over de te nemen vervolgstappen. De RUD is van mening dat het doorgronden van een scan/rapport kansen heeft voor ook de lokale opgave. De RUD wil dan ook capaciteit organiseren die deze taak met kwaliteit kan uitvoeren. Met betrekking tot dit onderwerp wordt samengewerkt met de ODRU op het gebied van kennisontwikkeling en vindt er afstemming plaats over de beoordeling van de EED rapportages om er voor te zorgen dat er een gelijk speelveld ontstaat binnen de provincie Utrecht. Voor de BRZO-bedrijven zal de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied de EED rapportages beoordelen en de bedrijven adviseren.

e) *Gezamenlijke planvorming*

Vanuit de wens van de opdrachtgevende overheden om de ambitie en de samenwerking op energie-gebied te versterken heeft RUD inmiddels een plan van aanpak opgesteld. Dit plan van aanpak bevat een integrale aanpak op het gebied van energiebesparing die aansluit bij de ambities van de Provincie Utrecht gesteld in de energieagenda "Een klimaat voor energietransitie". Het plan van aanpak is een gezamenlijk project. Het vertaalt de ambities van de gemeenten en provincie. Om een beeld te geven, in het werkgebied van de RUD Utrecht is sprake van ca. 3000 energierelevante bedrijven³. Geschat wordt dat een extra werkvoorraad van ca. 4 fte voor een periode van 4 jaar ligt. Een gezamenlijke aanpak maakt de aanpak efficiënter en per deelnemer waarschijnlijk ook voordeliger.

Hierin werkt de RUD Utrecht samen met de ODRU op het gebied van opleidingen, kennisdeling en in de uitvoering van dit plan van aanpak. De ODRU is bezig met een masterplan energie. Door de samenwerking tussen RUD en ODRU wordt gestreefd naar resultaat op provinciaal niveau op het gebied van energiebesparing. Ook zal gekeken worden naar mogelijkheden voor registratie van energiebesparing, zodat ook meer zicht komt op de resultaten van energiebesparing.

d) *Aanstellen Kwartiermaker*

Om de ambities in het plan van aanpak te laten slagen is directe slagkracht noodzakelijk. Dit betekent in de praktijk dat er behoefte is aan een kwartiermaker. Deze kwartiermaker heeft als taak met onze opdrachtgevers in nauw contact te staan om er voor te zorgen dat taken rondom energiebesparing integraal worden opgepakt. Op dit moment liggen alle taken versnipperd bij de verschillende opdrachtgevers wat niet altijd leidt tot een efficiënte aanpak op provinciaal niveau.

De kwartiermaker is de aanjager van het plan van aanpak energiebesparing RUD. De kwartiermaker is inmiddels gestart met de gesprekken bij de partners van de RUD Utrecht.

5. Financiering

Het Rijk erkent dat de bevoegd gezagen extra kosten moeten maken als gevolg van de EED richtlijn. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek hebben Rijk, VNG en IPO de volgende afspraken gemaakt: het Rijk stelt € 5,3 miljoen beschikbaar aan het bevoegd gezag via het gemeentefonds (95%) en het provinciefonds (5%). Dit bedrag bestaat uit eenmalige kosten (€2,7 miljoen) en structurele kosten (2x€1,3 miljoen =€2,6 miljoen) voor 2016 en 2017. Dit bedrag wordt in december 2016 in zijn geheel uitgekeerd. In de tweede helft van 2017 wordt een evaluatie uitgevoerd voor het bepalen van de uitvoeringslasten na 2017. Naast de bijdragen vanuit het Rijk voor de professionalisering van het energietoezicht en het oppakken van de taak op het gebied van de EED, zal de extra inzet voor de energiehandhaving bij bedrijven betaald worden uit de Dienstverleningsovereenkomst (DVO). Voor 2017 zal in de DVO tussen provincie en RUD en ook de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied het accent op toezicht, handhaving en advisering energie worden versterkt. Dit wordt gedaan door verschuiving van middelen ten opzichte van de huidige DVO. Het is daarnaast goed te melden dat al diverse andere

² Vanuit de provinciale rol om samenwerking tussen alle partners op VTH gebied te faciliteren wordt jaarlijks in het Provinciaal Milieu Overleg (PMO) een samenwerkingsagenda opgesteld. Hierin participeren naast provincie en gemeenten ook de waterschappen, politie en OM in.

³ Veelal betreft dit bedrijven die onder gemeentelijk bevoegd gezag vallen.

opdrachtgevers van de RUD extra middelen zullen toezeggen voor uitvoering van energietaken in 2017. Hiermee wordt de expertise verder versterkt.

De provincie heeft eind 2016 vanuit de reguliere middelen voor VTH tevens een bijdrage à €80.000,- vrijgemaakt voor de aan te stellen kwartiermaker energie, zodat een goede start gemaakt kan worden om de ambitie op het vlak van energiebesparing te realiseren. De kwartiermaker is in november gestart.

Met de RUD Utrecht en de ODNZKG maken we afspraken over de monitoring van de energiebesparing zodat we in de toekomst meer over de effecten kunnen zeggen.